

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Литвинова О.М. стосовно Висновку Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) (реєстр. № 1013) вимогам статей 157 і 158 Конституції України

Конституційний Суд України 31 жовтня 2019 року надав Висновок № 4-в/2019 (далі – Висновок), у якому визнав таким, що відповідає вимогам статей 157 і 158 Конституції України, законопроект про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) (реєстр. № 1013) (далі – Законопроект), яким пропонується:

«І. Внести до Конституції України (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 30, ст. 141) такі зміни:

1. Статтю 131² викласти в такій редакції:

„Стаття 131². Для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура.

Незалежність адвокатури гарантується.

Засади організації і діяльності адвокатури та здійснення адвокатської діяльності в Україні визначаються законом.

Виключно адвокат здійснює захист особи від кримінального обвинувачення“.

2. Підпункт 11 пункту 16¹ Розділу XV „Перехідні положення“ вилучити.

II. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування».

Користуючись правом, передбаченим статтею 93 Закону України „Про Конституційний Суд України“, висловлюю окрему думку щодо Висновку.

Погоджуючись із резолютивною частиною Висновку, вважаю за доцільне зазначити таке.

Конституцію України було доповнено статтею 131², пунктом 16¹ розділу XV „Перехідні положення“, який містить підпункт 11, згідно із Законом України „Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)“

від 2 червня 2016 року № 1401–VIII, який набрав чинності з 30 вересня 2016 року.

Президент України Зеленський В.О. 29 серпня 2019 року подав Законопроект на розгляд Верховної Ради України, яка відповідно до Постанови Верховної Ради України „Про включення до порядку денного другої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) і про його направлення до Конституційного Суду України“ від 3 вересня 2019 року № 28–IX звернулася до Конституційного Суду України з клопотанням надати висновок щодо відповідності Законопроекту вимогам статей 157 і 158 Конституції України. Конституційний Суд України 31 жовтня 2019 року надав Висновок.

Таким чином, можна констатувати, що менше ніж через три роки статтю 131² та підпункт 11 пункту 16¹ розділу XV „Перехідні положення“, якими було доповнено Конституцію України, знову пропонується змінити.

З огляду на наведене варто зазначити, що Конституція України як Основний Закон України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (абзац дев'ятий преамбули, частина друга статті 8 Основного Закону України). Тож Конституція України як акт найвищої юридичної сили є дороговказом урегулювання найважливіших питань суспільного життя.

Найвища юридична сила Конституції України пов'язана із необхідністю забезпечення її стабільності. Будь-які зміни до Основного Закону України мають здійснюватися ретельно та виважено. Внесені зміни до Конституції України мають пройти належну „верифікацію часом“ (тобто їх слід апробувати упродовж достатнього проміжку часу на законодавчому рівні та на практиці). Саме тому внесення змін до Конституції України повинне здійснюватися задля удосконалення правового регулювання суспільних відносин, які унормовані Основним Законом України, та після встановлення ефективності попередньої

моделі конституційного регулювання, а також має відповідати суспільним очікуванням і не бути пов'язаним зі зміною політичної кон'юнктури.

Відповідно до пояснювальної записки до Законопроекту метою запропонованих ним змін є „забезпечення права кожного на отримання професійної правничої допомоги через скасування адвокатської монополії на надання такої допомоги“. З наведеного пояснення не вбачається ані суспільного запиту щодо запропонованих Законопроектом змін до Конституції України, ані того, що запроваджена у 2016 році адвокатська монополія на надання кожному професійної правничої допомоги якимось чином призвела до порушення чи обмеження права особи на отримання такої допомоги. На підтвердження цього Конституційний Суд України вказав, що адвокат має необхідний професійний рівень та можливість забезпечити реалізацію права особи на захист від кримінального обвинувачення та представництво її інтересів у суді; у той же час кожна особа є вільною у виборі захисника своїх прав серед адвокатів (абзац восьмий підпункту 3.17 пункту 3 мотивувальної частини Висновку від 20 січня 2016 року № 1-в/2016).

Принагідно також зауважую, що абзац другий підпункту 11 пункту 16¹ розділу XV „Перехідні положення“ Конституції України, згідно з яким представництво органів державної влади та органів місцевого самоврядування в судах виключно прокурорами або адвокатами здійснюється з 1 січня 2020 року, залишився нереалізованим, тобто він не пройшов належної „верифікації часом“.

Отже, на мою думку, внесення запропонованих Законопроектом змін до Конституції України здійснюється без належного аналізу та поспіхом, що загрожує стабільності Основного Закону України. До того ж, враховуючи динаміку ініціювання запропонованих законопроектів змін до Конституції України, з погляду безстороннього спостерігача вони можуть сприйматися як такі, що обумовлені зміною політичної кон'юнктури.

Суддя Конституційного Суду України

О. М. ЛИТВИНОВ